

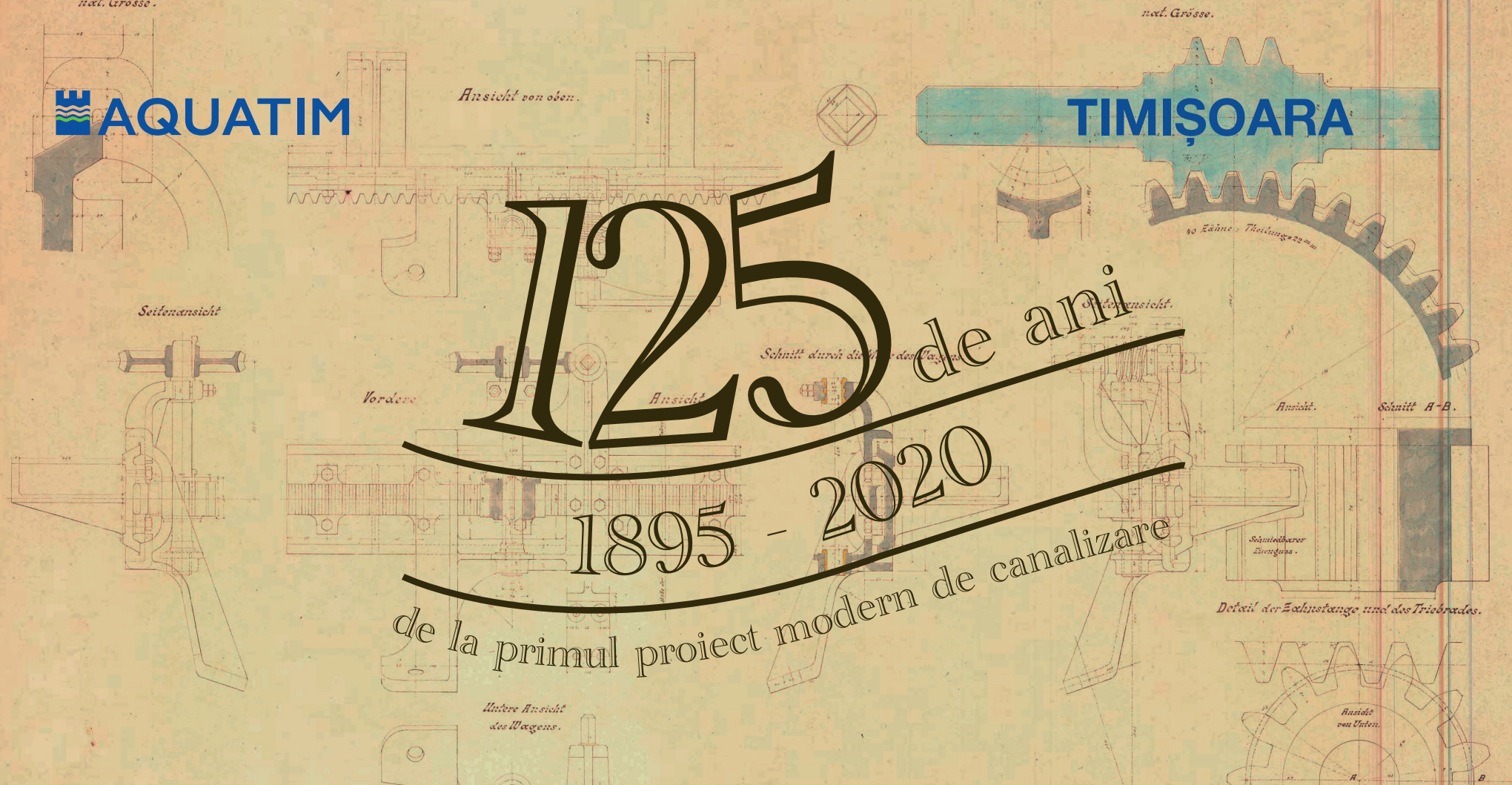
 AQUATIM

TIMIȘOARA

125 de ani

1895 - 2020

de la primul proiect modern de canalizare

„Dacă privim la ceea ce am realizat și la acele planuri care ne așteaptă, atunci putem spune că am terminat doar începutul și am asigurat doar bazele necesare dezvoltării în continuare. Generația următoare are datoria de a transforma Timișoara într-un oraș mare, frumos și modern”.

Carol Telbisz, 1910
Primarul orașului Timișoara între 1885 și 1914

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Apărarea Cetății împotriva inundațiilor	7
Turnul de apă – simbolul orașului	9
Căutarea surselor de apă potabilă	10
Șanțul sanitar	11
125 de ani de la primul proiect de canalizare modern	13
Primele concluzii privind proiectarea sistemelor	17
Sistemul de canalizare, un vis realizat	19
Jurnalele de șantier, mărturie peste timp	23
Primul sistem de distribuție a apei potabile	27
Turnurile rețelei de apă.....	28
Cheile unei istorii impresionante	29
Prima formă de organizare a serviciilor publice	30
Carol Telbisz - un edil vizionar	31
Stan Vidrighin - primul primar român	32
De la ACOT, la Aquatim	34
Aquatim, operator regional al serviciilor de apă din județul Timiș	35
Bibliografie.....	37

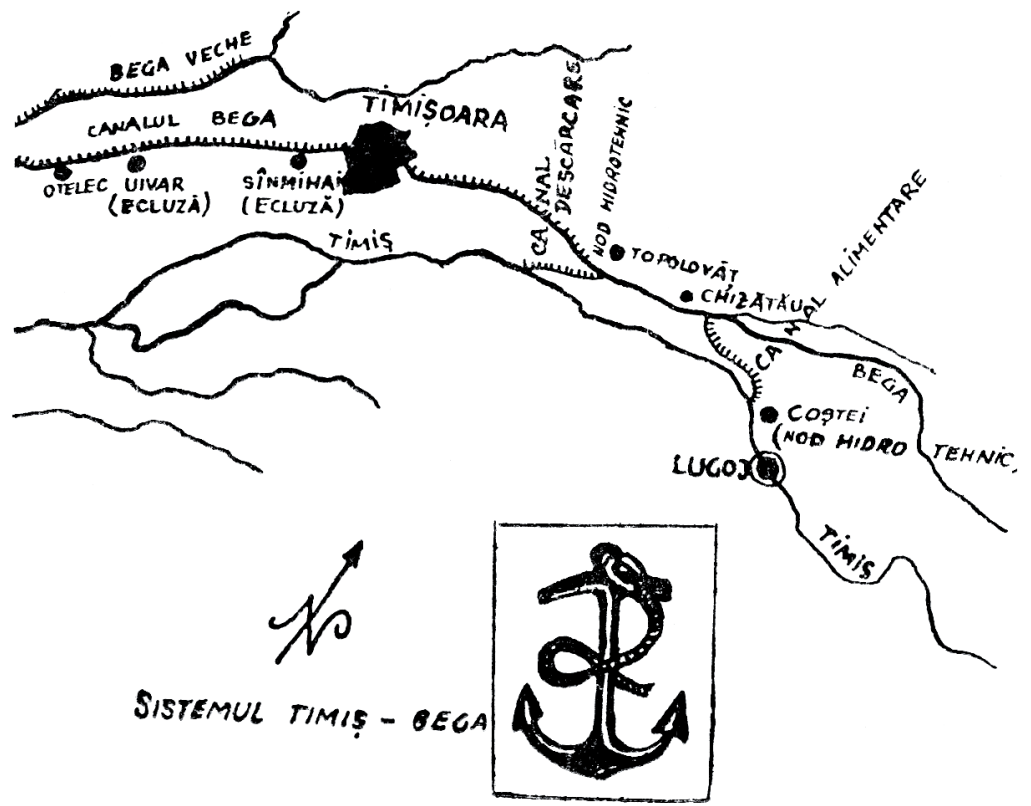
Cuvânt înainte

În 2020 se împlinesc 125 de ani de când a fost realizat primul proiect modern de canalizare a orașului Timișoara. Cine va avea curiozitatea să îl cerceteze mai atent, va constata că nu este vorba doar despre un excelent, pentru sfârșitul secolului XIX, proiect ingineresc, ci și despre unul ce are și o realizare estetică de admirat. De altfel, sub semnul admirației stă această carte, fiindcă paginile care urmează adună o parte din istoria a ceea ce este astăzi Aquatim.

Pe baza documentelor consultate din arhiva companiei noastre, Arhivele Statului, ale Muzeul Național de Istorie a Banatului și a altor documente scrise, prezentăm, în lucrarea de față, un scurt istoric al cetății și, apoi, al orașului Timișoara. Facem acest lucru din perspectiva căutării și găsirii, de către diferitele administrații ce s-au succedat aici, a unor soluții pentru alimentarea cu apă și a construcției unui sistem de canalizare care să facă față cerințelor și dezvoltării Timișoarei. Etapele pot fi concentrate în trei mari perioade: cea din vremea lui Claudius Florimund de Mercy, cunoscut și sub numele de Conte de Mercy, care a fost liderul administrației imperiale a Banatului, între 1716-1734, și care a început sistematizarea orașului, cea din timpul administrației primarului Carol Telbisz (1885-1914) și cea de la debutul secolului XX, ce poartă însemnele inginerului Stan Vidrighin, cel care, datorită calităților sale umane și profesionale, a fost ales, apoi, primar al orașului.

Datoria noastră, ca moștenitori ai acestei istorii și continuatori ai demersurilor tehnice și ingineresti făcute timp de sute de ani pentru a asigura condiții cât mai bune de locuit și de trăit aici, este să fim permanent în slujba timișorenilor și a timișenilor și să le oferim servicii performante. De altfel, modul nostru de a sărbători cei 125 de ani sunt proiectele de sute de milioane de euro pe care le-am pornit în numeroase localități din Timiș.

Dr. ing. Ilie Vlaicu,
Director general Aquatim SA

SISTEMUL TIMIȘ - BEGA

Sistemul Timiș-Bega

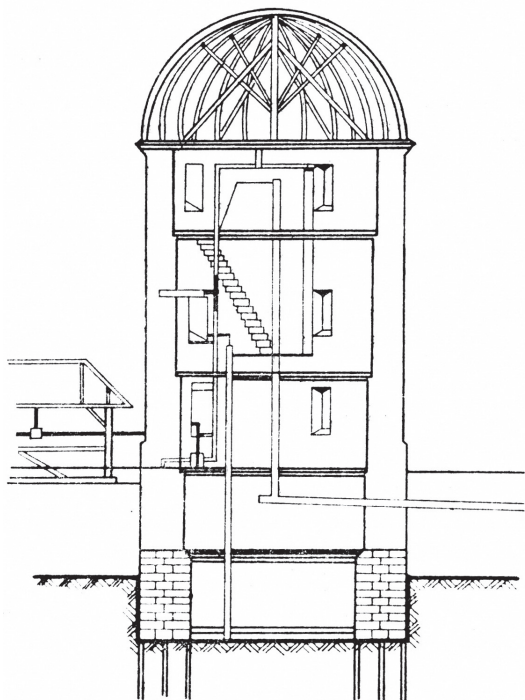
Apărarea Cetății împotriva inundațiilor

Însemnările documentare ne spun că vechea Cetate Timișoara era înconjurată de mlaștini care se întindeau până la marginea zidurilor ei. Din cauza numeroaselor inundații, apa din fântânile forate era nepotabilă, periculoasă, fiind un focar de transmitere pentru diverse maladii. Se poate spune că apa contaminată a jucat un rol și în răspândirea epidemiilor de ciumă, din anii **1738**, **1762** și **1763**, care au decimat populația orașului.

Un episod concludent pentru descrierea acelor vremuri se găsește în lucrarea „*Din istoricul stării de sănătate a Timișorii. Istoria primului spital civil din Timișoara*”. Este menționat aici faptul că, în anul **1789**, populația Timișoarei atinge cifra de 9479 de locuitori, cifră generată nu de creșterea naturală a populației, ci fenomenul de colonizare. Din același studiu aflăm că „*între 1784 și 1793, au decedat în Timișoara 7.682 de persoane, echivalentul unui mort la 11 locuitori. Dacă avem în vedere că, în septembrie 1794, marea farmacie a orașului vindea zilnic 9 kg de chinină, ne putem da seama de atmosfera zbuciumată a acelor ani. Timișorenii își formează în această perioadă un dicton deosebit de semnificativ, care a influențat concepția lor de viață – Scurtă e viața, etern e mormântul*”.

După eliberarea cetății, în anul **1717**, primul guvernator militar al Banatului și, implicit, al Timișoarei, contele Mercy, acordă o atenție deosebită asanării mlaștinilor, întocmind primul proiect și realizând, parțial, regularizarea râului Bega (între Făget și Becicherecul Mare). **1759** este anul în care nivelul apelor stătătoare din preajma orașului și inundațiile catastrofale se reduc semnificativ, prin construirea sistemului hidrotehnic Timiș-Bega. Proiectul a fost inițiat de Maximilian Fremaut¹ și, apoi, continuat de Karl Alexander Steinlein și de Johann Theodor Kostka. Nodul hidrotehnic era compus dintr-un baraj deversor amplasat pe râul Timiș și un canal care pornește din Timiș, în amonte de barajul deversor. Pe acest canal a fost amplasată o casă-baraj, care are scopul de a controla debitul de apă ce este direcționat spre Canalul Bega (Olaru, M., 2006).

¹ *Înginer valon care a executat lucrările esențiale de gospodărire a apelor din Banat în secolul XVIII.*

Mașina hidraulică construită de Alexander Steinlein

Stema orașului liber regal Timișoara

Turnul de apă – simbolul orașului

În Timișoara au fost realizate mai multe sisteme de alimentare cu apă, care merită să fie reamintite: primul turn de apă ce alimenta Castelul Huniade în secolul al XVI-lea și care a fost distrus în **1552** de ocupația otomană, Fântânile pașei, urmele lor păstrându-se până la sfârșitul secolului al XIX-lea, precum și una dintre cele mai ingenioase realizări de acest fel din lume, din secolul al XVIII-lea, o instalație hidraulică. Prima etapă a construcției instalației hidraulice începe în anul **1732**, cu o conductă cu apă potabilă construită din lemn, cu o lungime de 4 km, alimentată de o mașină hidraulică formată dintr-o stație de pompare, un turn sau castel de apă și o rețea de distribuție ce aducea apa din Bega la opt cișmele din Cetate. Însă, acest sistem nu era sigur, apa infestată a fost cauza epidemiei de ciumă din **1738**.

În **1774**, ing. Karl Alexandr Steinlein, elevul lui Maximilian Fremaut, propune o soluție mai ingenioasă care folosea apa dintr-o fântână săpată în malul râului Bega. Apa era pompată într-un turn cu înălțimea de 16 metri, cu diametrul de 8 metri și cu un acoperiș în formă de cupolă, din lemn îmbibat cu păcură. Mașina hidraulică avea o roată hidromecanică, montată în albia râului, care transmitea mișcarea apei la două pompe cu piston. Pompele ridicau apa extrasă din fântâni săpate în malul Begheiului, în turnul de apă, de unde era distribuită, prin cădere liberă, celor aproximativ șapte mii de locuitori ai cetății (Tașcău, S. et. al., 1988). De această realizare tehnică amintea o placă de marmură postată deasupra ușii de intrare în turn, pe care scria „*Urbis potum salubriorum redevit Carolus Alexander Steinlenus*”, în traducere, „*Carol Alexander Steinlein a redat orașului apă potabilă mai sănătoasă*”. Simbolul acestei instalații a fost inclus în stema Timișoarei din anul **1781**², amintind de faptul că acest oraș este primul din Europa care a avut un sistem centralizat de distribuire a apei potabile. Din păcate, turnul a fost distrus în anii revoluției, 1848-1849 (Volker Wollmann, 2017).

² https://ro.wikipedia.org/wiki/Stema_municipiului_Timi%C8%99oara

Căutarea surselor de apă potabilă

În perioada **1894-1899**, pentru identificarea surselor subterane de apă potabilă s-au făcut mai multe studii hidrografice. Concluziile specialiștilor sunt formulate de inginerul-șef al primăriei, Ignaz Orban, în anul 1897. Apa din subteran este de calitate bună, dar limitată pentru dezvoltarea orașului, are o temperatură constantă și o duritate bună pentru consum, dar neindicată pentru scopuri industriale. Apele din zona Moșnița au aceleași calități deosebite, însă au surplus de fier, care ar trebui eliminat. Apa din Bega, deși este în cantități nelimitate, are o duritate mai mică, recomandată pentru industrie. În timpul ploilor, însă, râul antrenează impurități, așa încât apa sa va trebui filtrată. Alimentarea cu apă de râu, filtrată natural prin fântâni de-a lungul Begăi, nu poate fi o soluție pentru că nu există straturi filtrante corespunzătoare.

Se estimează că, în cazul apei din Bega, vor fi costuri pentru realizarea instalațiilor de filtrare, dar și pentru exploatarea și întreținerea lor, cu mult mai mari decât în cazul captării și tratării apei de adâncime. În subteran există straturi acvifere la diferite adâncimi, iar cea mai bună apă este în stratul cuprins între 50 și 60 de metri. Direcția de curgere a apei subterane este paralelă cu Aleea Torontalului, așa că în acel an s-au făcut foraje de-a lungul acesteia. În urma analizei datelor obținute s-a apreciat că lățimea acestui profil este de doi kilometri și are în structură trei straturi acvifere. Concluzia: arealul ar putea asigura apa potabilă pentru un timp îndelungat și are o apă de calitate ireproșabilă (Consiliul Popular al Județului Timiș, 1987).

Deși au fost găsite resurse bune de apă, nici unul dintre proiecte nu a fost pus în practică din motive financiare. Cercetările au fost reluate în **1904** sub coordonarea lui Stan Vidrighin, angajat ca inginer-șef al Serviciului tehnic al Primăriei Timișoara. Se continuă studiile atât în nordul orașului, cât și la sud-est, între Moșnița, Urseni și Giroc, în total 139 sonde. În urma acestor studii, Vidrighin a concluzionat că resursele de apă găsite corespund din punct de vedere calitativ și pot asigura cantitatea de apă necesară dezvoltării orașului, pe viitor.

Șanțul sanitar

Apele de ploaie și menajere se scurgeau prin șanțuri deschise, pe calea cea mai scurtă, în Bega sau în canalele morilor, materiile fecale erau colectate în fose septice, golite periodic. Vechea situație sanitară a Timișoarei era foarte proastă. În încercarea de a normaliza situația, în **1765**, a fost construit un șanț adânc, numit șanț de scurgere, prevăzut la un capăt cu o ecluză de retenție, iar în partea de jos, cu o ecluză de scurgere. În acest șanț de scurgere erau colectate, prin canale zidite, apele menajere ale cazărnilor și ale caselor particulare din Cetate, și erau apoi deversate în Bega.

În anul **1827**, deoarece șanțul vechi nu avea destulă cădere, s-a realizat un alt șanț deschis, lung de 4 km, care trecea prin zonele construite ale orașului, prin fața viitoarei gări din Iosefin, în paralel cu Bega, și se vărsa în așa numita „Bega moartă” (spre Săcălaz). Acest șanț deschis a fost numit „șanțul sau canalul sanitar”. Doar în fața gării era acoperit, și, periodic, curățătorii de canal, plătiți de armată și de oraș, curățau mizeria și noroiul depuse. Deși această nouă soluție oferea o ieșire din vechiul impas, a rămas, totuși, o realizare nefericită a secolului al XIX-lea. Din cauza condițiilor sanitare improprii, în mai puțin de două decenii, între **1831-1849**, populația din Timișoara a fost lovită de trei ori de holeră.

Secția militară, condusă de maiorul Walter, demonstrează, în anul **1836**, faptul că în Timișoara pot fi construite mai multe canale pentru apele uzate. Acesta indică pantele reale de scurgere și desenează secțiunile canalelor, sistemul de spălare și de evacuare directă în Bega. Primăria aprobă acest plan, urmând ca plata să se facă în decursul a patru ani. Cum însă proiectul era doar în linii generale, forurile superioare îl resping. Până la urmă, proiectul este avizat, dar izbucnirea Revoluției din 1848 îl amână.

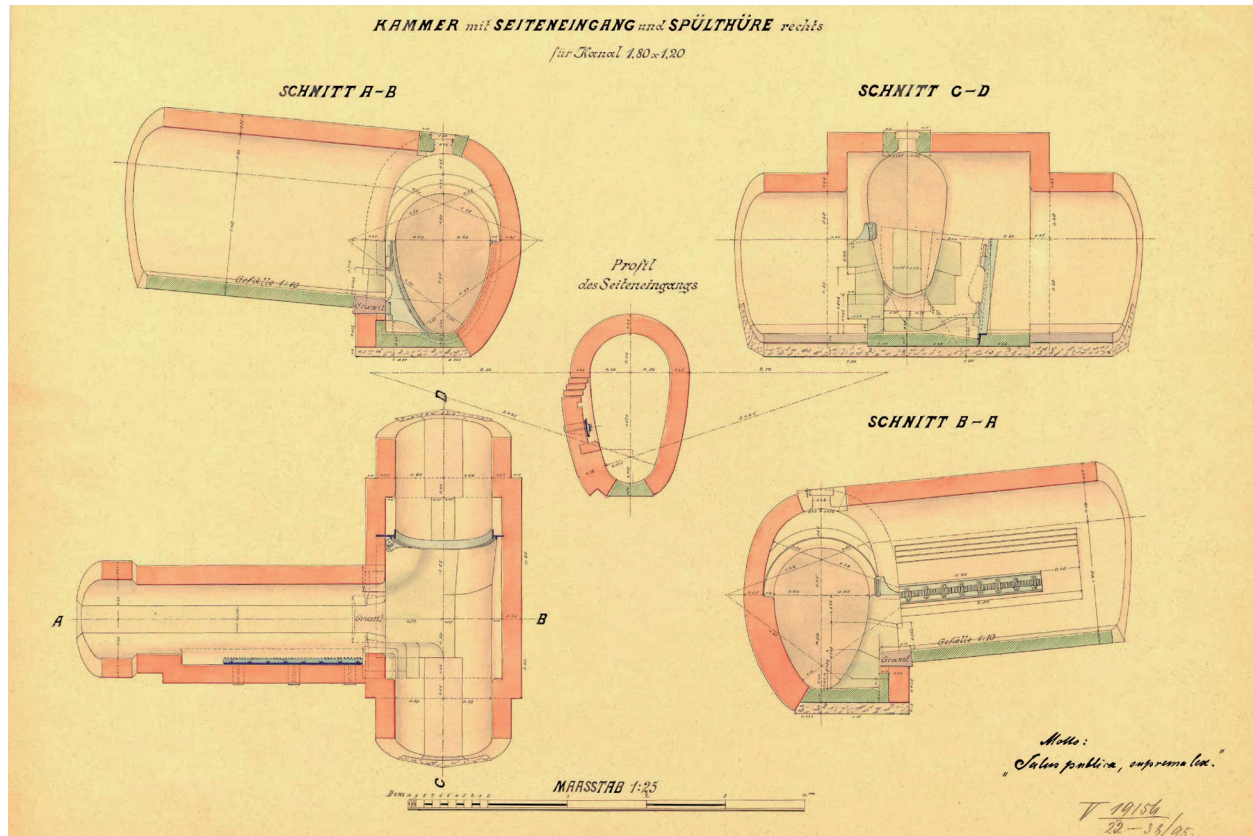
Planșe ale proiectului de canalizare din Timișoara, datând din anul 1895, documente găsite în arhiva orașului München

125 de ani de la primul proiect de canalizare modern

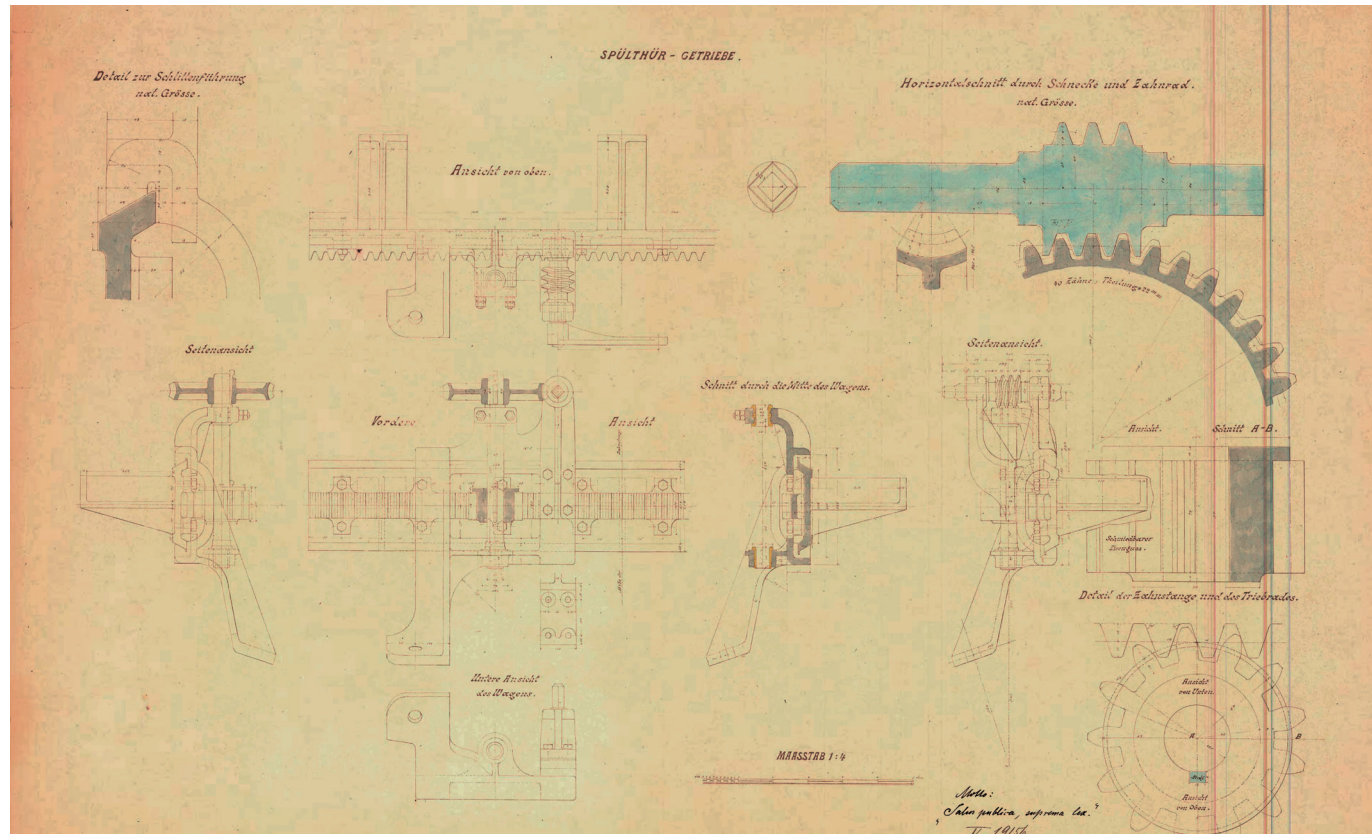
În anul **1894**, primăria anunță un concurs internațional pentru canalizarea unitară a orașului, cu premii în valoare de 14 000 de coroane. Cei care doreau să participe au avut la dispoziție următoarele date: zona centrală, cu 123 ha și 20-25.000 de locuitori; Cartierul Fabric, cu 264 ha și 24-25.000 de locuitori; Cartierele Iosefin și Elisabetin, 509 ha, cu 21-25.000 de locuitori. Au mai fost indicate: nivelul hidrostatic al stratului freatic din centru, între 85,69 și 86,69 metri peste nivelul Mării Adriatice, și nivelul Begăi regularizate, la 88,70 metri. S-au pus la dispoziție toate hărțile topografice, atrăgându-se atenția să se țină cont de dezvoltarea în viitor a orașului, estimându-se că orașul va ajunge la 906 ha și 65-75 000 de locuitori. Pe lângă aceste informații, s-a stabilit consumul specific de apă (în centru, 150 l/om/zi, iar la periferie, 100 l/om/zi).

Cele 10 lucrări primite au fost examinate de o comisie specială, în cursul anului **1895**³. Șapte lucrări au fost înapoiate și trei au fost premiate, astfel: premiul I - ing. Paul Wicher, din Sofia; premiul II - ing. Herbert Berger, din Köln; premiul III - inspector constructor K. Stenernagel, din Köln. Toate cele trei proiecte premiate au evidențiat condițiile deosebit de grele de execuție a canalizării, din cauza așezării localității, dar și costurile ridicate de execuție și de întreținere. Pantele de scurgere ale canalelor erau foarte mici: 1:500 pentru canalele secundare și 1:2.500 pentru cele principale. Spălarea acestora urma să fie realizată cu apă din Bega, prin cămine speciale ce aveau stăvilare, iar pentru Fabric, cu apă din Behela. Concluziile acestor ingineri au fost asemănătoare: datorită pantei naturale foarte reduse a orașului, costurile de execuție ar fi fost foarte mari. Nici unul dintre aceste proiecte nu a fost pus în practică.

³ În luna iunie 2019, cu ocazia unei vizite făcute de o delegație Aquatim în Germania, Manuel Pretzl, primarul Munchenului, a înmănat o mapă cu hărți și planșe ale proiectului de canalizare din Timișoara, datând din anul 1895, documente găsite în arhiva orașului german. Se presupune că documentele sunt parte din concursul de proiecte lansat în anul 1845.

Planșe ale proiectului de canalizare din Timișoara, datând din anul 1895, documente găsite în arhiva orașului München

Planșe ale proiectului de canalizare din Timișoara, datând din anul 1895, documente găsite în arhiva orașului München

STUDIE

über die

Wasserversorgung und Kanalisierung der königl. Freistadt Temesvár.

Verfasser: IGNAZ ORBÁN, städtischer I. Ingenieur.

Ausgabe des städtischen Magistrates.

TEMESVÁR
BUCHDRUCKEREI JAKOB CSENDES.
1899.

fuly's rez am 11.
sanckhu 1.

INHALTVERZEICHNISS:

	Seite
Vorwort	1
I. Die Geschichte der Wasserversorgung und Kanalisierung	2—17
II. Kanalisierung der kön. Freistadt Temesvár:	
1. Allgemeiner Theil	18—31
2. Die Wahl des Systems	21—28
3. Schmutzwasserkanalnetz	29—44
4. Meteorwasser-Kanäle	44—47
5. Kosten	47—50
III. Wasserversorgung der kön. Freistadt Temesvár:	
1. Allgemeiner Theil	51—58
2. Wasserversorgungs-Vorarbeiten	62—66
3. Das allgemeine Projekt des Wasserwerkes	66—74
4. Kosten	74—79
5. Situationsplan	

Die Frage der Wasserversorgung und Kanalisierung in Temesvár.

Vorwort.

Anlässlich des Erreichens der dreissigjährigen Stadt des städt. I. Ingenieurs Ignaz Orbán in „Vassai Kézleány“

Die Versorgung der Bewohner mit gutem Wasser und die Ableitung der Schmutzwässer vom Stadtgebiet, die Schwierigkeiten bei Lösung dieses Problems, welches mit dem Fortschreiten der Wissenschaft und der Erfahrungen fortwährend wechselte und sich immer mehr und mehr abklärte, bildeten, wie die nun folgenden Daten selbst beweisen, seit der Neugestaltung der Stadt Temesvár eine fortwährende Sorge der Behörden.

Das Resultat der bisherigen Arbeiten bildet einerseits die mit befriedigendem Erfolge stattgehabte Beendigung der Wasserversorgungsvorarbeiten, andererseits der weiter unten besprochene allgemeine Kanalisations-Entwurf des Verfassers.

Das Resultat ist nach beiden Richtungen hin den Bemühungen des I. Ingenieurs Orbán zu verdanken, der mit dem Studium der Kanalisations-Frage und mit der Leitung der Vorarbeiten für die Wasserleitung betraut, über seinen Auftrag im untenstehenden Elaborate Rechenschaft ablegt.

Im ersten Theile dieser Studie ist — mit Berücksichtigung der Aufzeichnungen des städtischen Gesundheits-Ingenieurs Karl Fedoróczy über die Geschichte der Kanalisations-Frage — die geschichtliche Entwicklung der Frage zusammengestellt, den zweiten Theil bildet der Verfassers allgemeiner Kanalisations-Entwurf, während im dritten Theil im Rahmen eines allgemeinen Entwurfes für die Wasserversorgung auch die Vorarbeiten der Wasserleitung selbst bekannt gegeben werden.

Vielleicht gelingt es, durch die nun folgenden Mittheilungen die Frage eingehender zu beleuchten und die technische und ökonomische Seite derselben zum Wohle der allgemeinen Hygiene einer günstigen Lösung zuführen.

Nachdem nun der Magistrat die Zeit für gekommen hält, wo diese Frage auf die Tagesordnung gesetzt werden soll, ist es auch zur Nothwendigkeit geworden, behufs Orientirung der Interessenten und zur Erleichterung der Verhandlungen das Material zu veröffentlichen, welches sich betreffs dieser Frage im Laufe der Studien, der Verhandlungen und der Beratungen aufgesammelt hat.

Redaktion des „Vassai Kézleány“ („Städtische Mittheilungen.“)

Pagini din „Studiul privind alimentarea cu apă și canalizarea Orașul Liber Regal Timișoara, Iganaz Orban, 1899“

Primele concluzii privind proiectarea sistemelor

În „*Studiul privind alimentarea cu apă și canalizarea Orașul Liber Regal Timișoara*”⁴, realizat de Ignaz Orban, în **1899**, sunt prezentate premisele proiectării sistemului de alimentare cu apă și al canalizării orașului Timișoara. Este prezentată situația financiară nefavorabilă, care împiedică punerea în practică a proiectelor și continuarea cercetărilor privind cantitatea și calitatea apei din diferitele straturi acvifere. Se mai specifică faptul că, pentru rețeaua de alimentare cu apă, trebuie să fie găsită acea sursă care să corespundă integral necesităților de igienă și care să fie la o distanță de minim 2 km de oraș (pentru a fi ferită de posibilitatea infestării) și care să aibă un debit de cel puțin 5.000 metri cubi/zi. Cercetările vor fi considerate încheiate atunci când se vor cunoaște legăturile straturilor acvifere până la o distanță de 10 km, în amonte de Timișoara.

În ceea ce privește tratarea apelor uzate, aceasta trebuia să fie făcută prin deversarea directă în Bega, atâta timp cât raportul între cantitatea și calitatea apei uzate și cea a apei din Bega permitea. În cazul unor epidemii, dezinfecția apelor uzate trebuia să fie făcută cu ușurință și rapiditate. Proiectele ce vizau alimentarea cu apă și canalizarea trebuia să fie extinse pe tot teritoriul orașului, atât pe cel existent, cât și pentru cel ce va fi clădit în viitor, până la aliniamentul de cale ferată spre Orșova. Ofertele de execuție urmau să conțină alternative pentru execuția și exploatarea lucrărilor pentru întreg teritoriul orașului, pentru zona centrală și cartierul Iosefin, de pe malul drept al Begăi. Proiectele, devizele și caietele de sarcini urmau să fie elaborate în așa fel încât să poată fi puse în operă pe teritoriul orașului. Cum însă Consiliul Local nu a reușit să decidă asupra acestor variante prezentate de inginerul-șef al orașului, problema a fost în continuare amânată.

⁴ Ing. Ignaz Orban, *Studie uber die Wasserversorgung und Kanalisirung der konigl. Freistadt Temesvar, Temesvar, 1899*

*Fotografii din timpul
construcției sistemului
de canalizare*

Sistemul de canalizare, un vis realizat

În anul **1907**, Stan Vidrighin, angajat la Servicul Tehnic al Primăriei, se ocupă de documentația necesară realizării alimentării cu apă și canalizării orașului. Vidrighin a fost cel care a reușit să rezolve toate problemele grave pe care cei dinaintea lui nu le-au putut gestiona. Întors în țară, după un schimb de experiență în orașele Dresda, Berlin, Hamburg, Köln, Strasbourg, Karlsruhe și Londra, acesta a început cu proiectarea și executarea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare din Timișoara. Canalizarea orașului a fost concepută să funcționeze în sistem unitar, adică atât apele uzate cât și cele din precipitații sunt transportate prin același sistem. Lucrările la canalizarea încep în **1909**, cu cele două colectoare, pe malul drept și pe malul stâng al canalului Bega, iar în **1911** începe construcția Stației de epurare. Stația a intrat în probe tehnologice la data de 26 octombrie **1912**. Capacitatea stației era de 570 l/s (litri/secundă) și era prevăzută doar cu o treaptă mecanică. Apele reziduale tratate erau evacuate în Bega⁵. Canalizarea modernă a orașului Timișoara a fost unul dintre proiectele cele mai ambițioase, dar și necesare, ale unei urbei aflate în plin avânt la început de secol douăzeci și s-a desfășurat timp de câțiva ani, în paralel cu lucrările de desființare a fortificațiilor, transformând întregul oraș într-un imens șantier, cu o mare desfășurare de forțe și cu tot disconfortul aferent, suportat de locuitori în speranța de mai bine.

În anul **2011**, în memoria lui Stan Vidrighin, o nouă stație de epurare, construită pe amplasamentul vechilor instalații, a primit numele de Stația de epurare a apelor uzate „Stan Vidrighin”. 30 de milioane de euro au fost destinați modernizării stației de epurare, în cadrul unui proiect de investiții din fonduri europene, prin care a fost reabilitată treapta mecanică și s-au construit două linii noi: tratare biologică și terțiară pentru eliminarea azotului și a fosforului și pentru tratarea nămolului. Noua stație are o capacitate maximă de preluare a apei uzate de 3.000 de l/s, poate deservi 440.000 de locuitori și corespunde cerințelor de mediu.

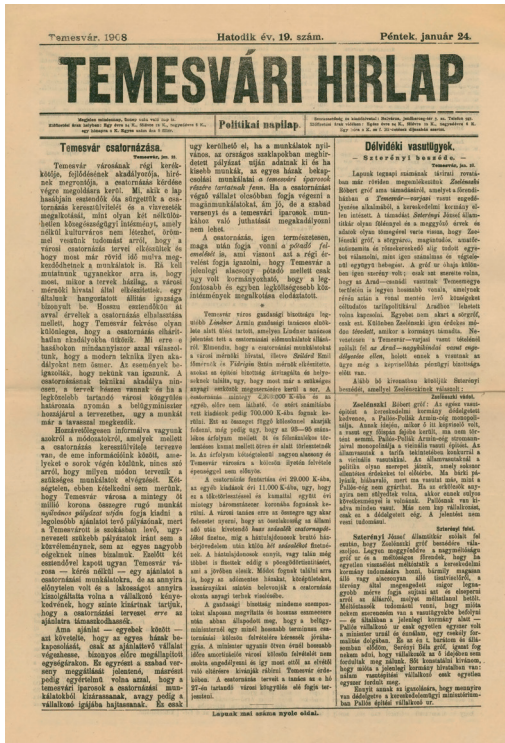
⁵ www.aquatim.ro

Articolul din cotidianul „Temesvari Hirlap” (1908), cu titlul „Canalizarea Timișoarei”, este o incursiune în timp și un tablou ce ne prezintă provocările, piedicile, condițiile grele cu care se confrunta administrația la acea vreme: „*Vechea piedică în dezvoltarea orașului Timișoara, cea care-i strică bunul nume, problema canalizării ajunge în sfârșit să fie rezolvată. De ani de zile, noi, după ce am urgentat în paginile acestui ziar realizarea canalizării și crearea sistemului de alimentare cu apă, două instituții indispensabile, fără de care nu poate exista un oraș civilizată, aflăm cu bucurie că planurile de canalizare a orașului au fost terminate și peste puțin timp pot începe deja lucrările. De asemenea trebuie să atragem atenția asupra faptului că acum când planurile au fost realizate acasă, de către serviciul tehnic, s-a adevărit adevărul afirmației noastre. Timp de ani de zile argumentul în favoarea întârzierii lucrărilor de canalizare a fost că așezarea Timișoarei este atât de deosebită încât lucrările s-ar izbi de piedici insurmontabile. De fiecare dată în rândurile noastre am afirmat că tehnica modernă nu cunoaște astfel de piedici. Evenimentele au confirmat justetea afirmației noastre. Nu există vreo piedică tehnică în realizarea canalizării, planurile sunt gata, iar dacă în urma hotărârii următoarei adunări generale a consiliului municipal, ministerul de interne își va da acordul, lucrările pot fi demarate deja în primăvară. În acest sens deținem informații privind modificările în planificarea realizării canalizării dar printre aceste informații pe care le vom da la sfârșitul acestor rânduri, nu se face referire la modul în care se planifică realizarea lucrărilor necesare.*

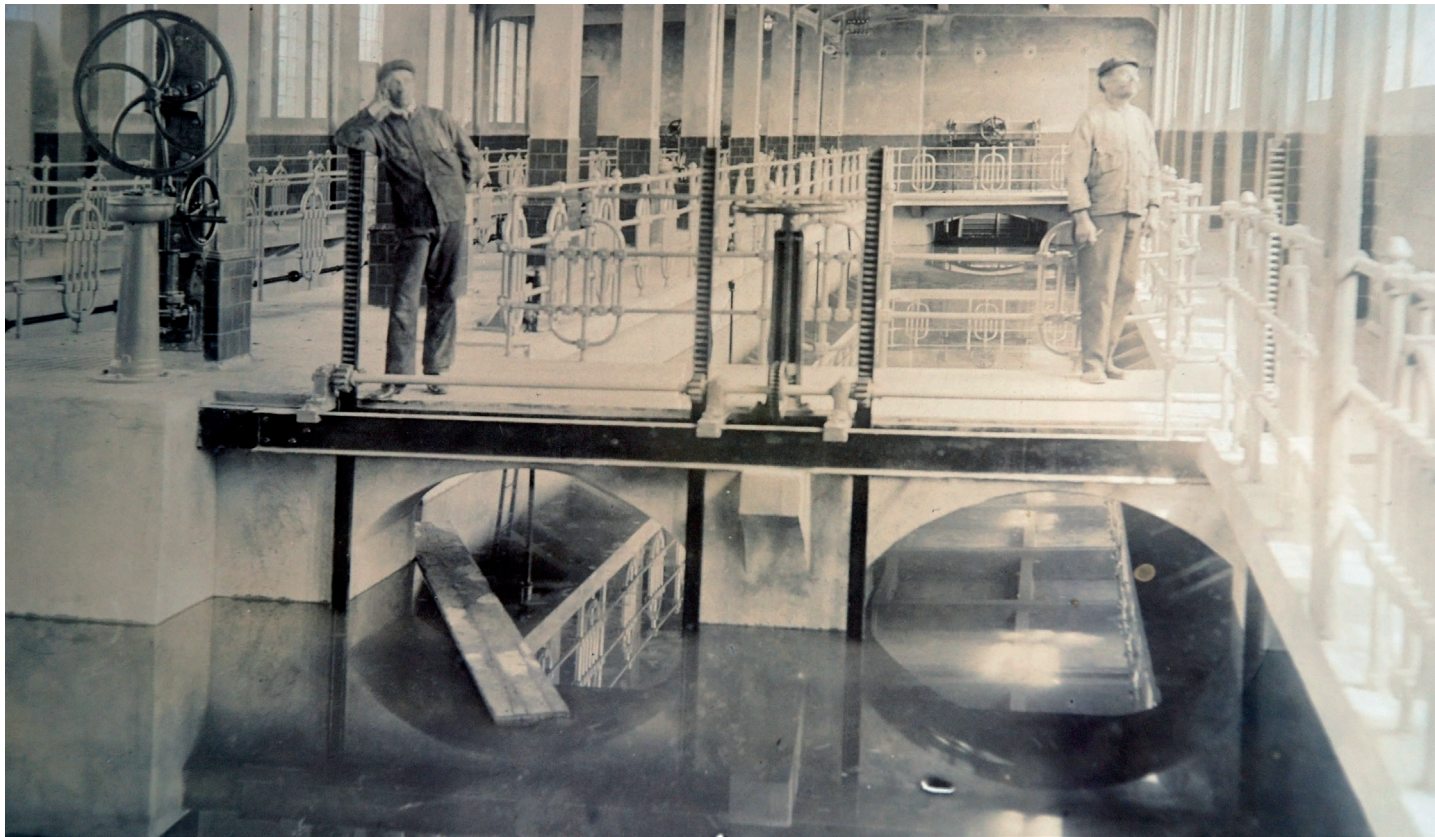
Fără îndoială, nici nu îndrăznim să ne îndoim de faptul că orașul Timișoara va atribui lucrările de peste cinci milioane de coroane prin licitație publică celui care va propune oferta cea mai ieftină, căci nici opinia publică, nici unele firme mai mari nu au încredere în licitațiile în cerc restrâns, obișnuite la Timișoara. Timișoara a primit acum doi ani o ofertă pentru lucrările de canalizare – fără să o solicite, dar aceasta era atât de dezavantajoasă, iar locuitorii Timișoarei s-ar fi aflat la bunul plac al antreprenorului, încât considerăm exclusă încredințarea planului de canalizarea acestui ofertant. Printre altele, acea ofertă pretindea ca racordarea caselor să poată fi efectuată doar de firma care a executat lucrarea, pe prețuri dinainte stabilite. Aceasta ar însemna pe de o parte oprirea liberei concurențe, pe de altă parte ar fi echivalent cu excluderea meseriașilor timișoreni de la lucrările de canalizare și cu subordonarea lor față de acest antreprenor. Această situație poate fi evitată doar prin scoaterea lucrărilor la licitație publică în revistele de specialitate din țară, iar lucrările mai mici, cum ar fi racordările unor case, să fie rezervate meseriașilor timișoreni. Dacă întreprinderea care va face canalizarea va oferi prețuri mai scăzute pentru aceste lucrări, cu atât mai bine, dar nu trebuie împiedicată nici concurența liberă, nici oportunitatea meseriașilor timișoreni de a obține comenzi.

În mod firesc, canalizarea va aduce după sine creșterea impozitului suplimentar, ceea ce însă va adăveri vechiul argument că Timișoara, cu actualul impozit suplimentar scăzut, nu a putut fi guvernată decât prin amânarea creării celor mai importante și totodată mai scumpe instituții. Comisia economică a orașului Timișoara s-a întrunit în ședință sub președinția lui Lindner Armin, consilier economic, unde acesta a prezentat un raport privind situația lucrărilor preliminară de canalizare. A relatat că serviciul tehnic al orașului, respectiv inginerul-șef, Szilárd Emil și inginerul Vidrighin Stan au terminat planurile canalizării, comisia de construcții le-a analizat și le-a găsit corecte, încât acum trebuie doar procurate mijloacele materiale necesare. Canalizarea va costa 420.206.000 coroane, iar celelalte cheltuieli imprevizibile dar luate în calcul vor însuma 700.000 coroane. Se dorește acoperirea acestei sume printr-un împrumut și anume astfel încât pe lângă un curs de 93-95%, cu o dobândă de amortizare de 5,5%, datorită să fie stinsă în decurs de 50 de ani. Desigur, cursul fiind foarte scăzut, contractarea unei astfel de împrumut nu ar fi tocmai avantajoasă pentru oraș.

Întreținerea canalizării ar costa 29.000 coroane anual, celelalte cheltuieli ar fi de 11.000 coroane anual, astfel încât cu tot cu plata datoriei și a dobânzii s-ar ajunge la 300.000 coroane anual. Consiliul municipal încearcă să obțină acoperirea acestei sume prin stabilirea unui impozit suplimentar pentru canalizare în quantum de 20% din impozitul de stat, în timp ce proprietarii de casă ar plăti 2% din venitul brut pe chirii. Proprietarii de casă au plătit și până acum atât sau chiar mai mult pentru curățarea foselor septice ceea ce nu va mai fi necesar pe viitor. Comisia economică a dezbătut temeinic toate aceste puncte de vedere și după îndelungi discuții a decis solicitarea aprobării de la ministerul de interne a contractării unui împrumut pentru canalizare pe termen cât mai lung. Deoarece Ministerul nu obișnuia să autorizeze orașelor contractarea unui împrumut cu amortizare pentru un termen de peste cincizeci de ani. Consiliul va depune planurile canalizării în fața adunării generale din 27 (l.c.)”.

Captură din ziar

Stația de epurare, 1912

Jurnalele de șantier, mărturie peste timp

Aflate în arhiva Aquatim, jurnalele de șantier prezintă pas cu pas desfășurarea evenimentelor, „lupta” pentru fiecare metru realizat, dar și cea dintre antreprenorii firmelor de construcții și Stan Vidrighin, pentru calitatea lucrărilor și pentru buna gestionare a banilor publici. Din notele cuprinse în registru, reiese că Vidrighin a controlat în permanență toate procesele, de la aprovizionarea cu materiale de construcție, până la restabilirea circulației pe străzile unde au fost finalizate lucrările, nu a acceptat nicio derogare de la condițiile impuse prin contract, nici în ceea ce privește calitatea și cantitatea lucrărilor executate, și nici în ceea ce privește costul acestora. Adesea, constructorul a considerat controlul ca fiind excesiv și că verificările permanente au tulburat procesul de lucru.

Astfel, în octombrie **1909**, acesta se plânge de supravegherea extrem de strictă care a făcut ca muncitorii să ridice pretenții financiare și să amenințe cu boicotarea lucrărilor. În nota din 7 septembrie 1910, firma solicită despăgubiri pentru daunele produse de reprezentanții beneficiarului, în urma testării compoziției conductelor din beton și a verificării rezistenței acestora prin lovire cu ciocanul. În replică, Vidrighin nu admite cererile de daune și constată că modelele executate pe șantier sunt de bună calitate, în timp ce conductele făcute de constructor pot fi folosite cel mult pentru drenaj.

Într-o însemnare din 17 ianuarie **1910**, antreprenorul se plânge: *„În mai multe rânduri am avut îndrăzneala de a atrage atenția onoratei conduceri a construcției să binevoiască să dărâme zidul de cetate din fața teatrului, care intersectează canalul colector principal de pe malul drept, care împiedică începerea lucrărilor de terasamente, planificate la începutul primăverii. Cum până acum, în ciuda promisiunilor onoratei conduceri a construcției, nu a început demolarea, de data aceasta solicităm în scris demolarea și raportăm, cu respect, că vom cere să fim despăgubiți pentru pierderile provocate de întârzierile datorate nedemolării la timp a zidului.”*

Stația de epurare, 1912

*Stan Vidrighin
(în mijloc), în timpul construcției
stației de epurare*

Lucrările de canalizare au început cu construcția celor două colectoare de pe malul stâng și drept al Begăi, în 13 mai **1909**. Pentru execuție a fost contractată o firmă din Budapesta, Grünwald Testvérek. Pe malul drept al Begăi, adâncimea colectorului principal era de patru metri, iar pe cel stâng, de cinci metri. În prima zi de lucru, pe partea dreaptă au lucrat 227 de muncitori, iar pe cea stângă, 209. Pe parcursul înaintării lucrărilor, numărul de muncitori a variat foarte mult, în funcție de condițiile meteo. În lunile de vară, numărul muncitorilor creștea până aproape de 1400, iar iarna, numărul scădea la circa 100. Cei mai mulți dintre muncitori proveneau din satele din jurul Timișoarei, iar seara se retrăgeau către casele lor. Existau și muncitori străini, ce erau cazați câte doi, în oraș.

În decursul anului **1909** se lucrează la cele două canale colectoare principale și la colectoarele secundare. În toamna aceluiași an încep lucrările în cartierul Fabric și lucrarea complexă de subtraversare a canalului Bega, în dreptul podului de cale ferată Modoș. Condițiile de lucru la canalizare erau foarte grele. Spălarea rețelei de canale subterane se făcea cu ajutorul unor discuri dirijate de un lucrător cu prăjini de lemn, ce erau prelungite prin îmbinare, pe măsură ce discul înainta. Un alt lucrător cobora într-un cămin din aval și colecta depunerile, cu lopata și le trimitea la suprafață, într-o găleată ridicată cu un scripete. Depunerile erau apoi transportate la gropile de gunoi din afara orașului.

Soluția tehnică găsită de Vidrighin, pentru viteza redusă de curgere a apelor uzate în canalizare, datorată pantei naturale mici a orașului, a fost amplasarea, în anumite zone, a unor bazine cu apă pentru spălarea periodică a canalelor. Bazinele se alimentau din râul Bega, prin cădere liberă sau prin pompare. Unele erau alimentate cu apă adusă din foraje.

Stan Vidrighin încheie „Jurnalul de construcție al canalizării” în data de 30 aprilie **1911**, pentru a deschide un altul: „Jurnalul de construcție al Stației de epurare”. În acel moment, rețeaua de canalizare era de 30 de kilometri.

Grup de foraje, 1914

Primul sistem de distribuție a apei potabile

Alimentarea cu apă a orașului, în sistem centralizat, a fost realizată în anul **1914**, odată cu punerea în funcțiune a stației de tratare, numită Uzina nr. 1, și a unei rețele de distribuție a apei potabile, de 87,4 kilometri, ce deservea 50.000 de locuitori. Uzina numărul 1 a fost amplasată în extremitatea de sud-est a orașului. Stația de tratare a avut o treaptă de aerare prin pulverizare, o treaptă de prefiltrare și o treaptă de filtrare. Se eliminau, astfel, sărurile de fier și de mangan din apă.

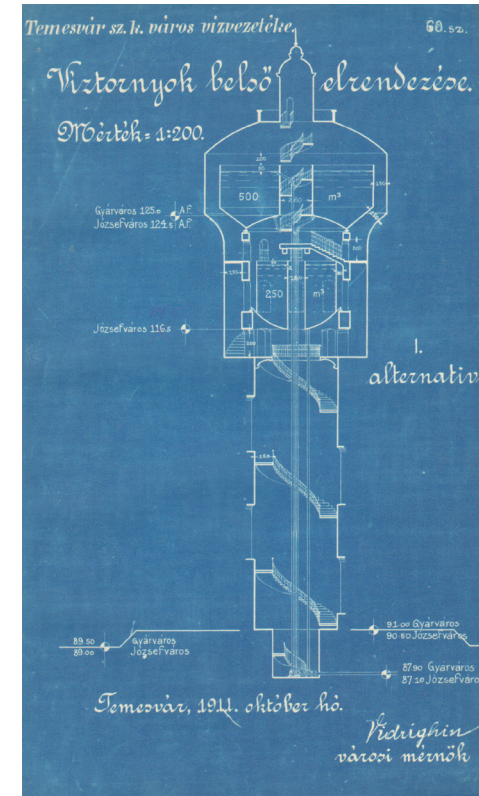
La proiectarea uzinei de apă, Vidrighin a luat în considerare consumul de apă pentru cei 46.000 de locuitori, de 4.600 metri cubi/zi, și debitul maxim preconizat pentru dezvoltarea ulterioară a orașului, de 6.000 mc/zi. O importanță deosebită s-a acordat contorizării viitorilor consumatori, dar și amplasării cișmelelor de apă.

Rețeaua de distribuție, pusă în funcțiune în 1914, a fost una ramificată, conductele principale nu erau închise în circuit. Pentru compensarea consumului maxim zilnic au fost construite, la capetele de rețea, două castele de apă. Castelele erau supravegheate permanent de angajați care locuiau chiar în incinta acestora și comunicau regulat către Uzina de apă, telefonic, nivelul apei din rezervoare.

Turnurile rețelei de apă

Turnul de apă din Iosefin a fost construit în 1914, iar cel din cartierul Fabric a fost ridicat doi ani mai devreme. „Apa este obținută prin pompare din trei colonii mari de fântâni – de la Urseni și Giroc –, din fântânile forate la mare adâncime, și trimisă la stația aflată la Ciarda Roșie; după eliminarea particulelor de fier și mangan, filtrate prin straturi de cărbune, este distribuită, sub presiune, prin conducte subterane, în părțile locuite ale orașului, până la cele mai înalte etaje ale clădirilor. Cele două rezervoare turn din Fabric și din Iosefin sunt în permanență pline, căci ele au rolul de a menține presiunea egală peste tot și de a aproviziona cu apă orașul, timp de 3-4 ore, în caz de reparații sau alte evenimente neașteptate, când fântânile nu funcționează.” (citată din Contractul de execuție).

Turnul de apă din Fabric a fost prevăzut cu un rezervor care să poată înmagazina 500 mc de apă. Cel din Iosefin avea două rezervoare: unul superior, cu o capacitate de 500 mc, pentru înmagazinarea apei potabile din subteran, și unul inferior, de 250 mc, pentru înmagazinarea apei din Bega, folosită în scop industrial. „Balustradele scărilor și galeriilor să fie din fier forjat, elegant executate și prevăzute cu mânere din lemn de esență tare. Realizarea exterioară a turnului să fie simplă, dar de bun gust. Efectul estetic să fie obținut mai degrabă prin alegerea artistică a proporțiilor și prin soliditatea execuției, decât prin excesul decorativ al secțiunilor. Toate lucrările să fie executate din cele mai bune materiale, execuția să fie solidă și de primă calitate doar acestea putând să fie recepționate.” (citată din Contractul de execuție).

Turnul de apă,
din Contractul de
execuție

Cheile unei istorii impresionante

Primele chei ale unui turn de apă

Simbolistica puternică a turnurilor de apă din Timișoara a fost marcată în cadrul Conferinței Internaționale Aquademica 2019⁶. Într-un moment festiv, directorul general al Aquatim, Ilie Vlaicu, a primit, din partea colectivului societății de apă, primele chei ale unui turn de apă din Timișoara. Cheile au fost păstrate de angajați de-a lungul timpului și au fost transmise din generație în generație ca un simbol al societății. Cheile poartă, și la propriu, și la figurat, amprenta vizionarului Stan Vidrighin, fost director al societății de apă și primar al Timișoarei în secolul trecut.

Într-una dintre sesiunile sale, Conferința Aquademica 2019 a readus la viață istoria unor vremuri inovative, impresionante, marcante. Directorul Ilie Vlaicu spunea, atunci, în cuvântul adresat oaspeților: „*Aquatim deține o istorie impresionantă și un viitor pe care ne străduim să-l construim în cele mai serioase și profesioniste repere, așa cum îi stă bine oricărei companii serioase din acest domeniu complex.*”

⁶ Conferința Aquademica cu tema „Economia circulară în sectorul apei” s-a desfășurat, în 17 și 18 octombrie 2019, la sediul Rectoratului Universității Politehnica Timișoara. Evenimentul a fost organizat de Aquatim SA, împreună cu Fundația Româno-Germană Aquademica, în parteneriat cu Asociația Română a Apei și Universitatea Politehnica Timișoara.

Prima formă de organizare a serviciilor publice

Întreprinderea de Apă-Canal a Orașului Timișoara, denumită pe scurt ACOT, a fost înființată în anul **1914**, odată cu finalizarea lucrărilor de alimentare cu apă. Stan Vidrighin, primul director al întreprinderii, coordona pe atunci 21 de angajați, din care doi maiștri pentru lucrări de apă-canalizare, un contabil, un casier, doi ingineri și șase tehnicieni. Volumul producției de apă potabilă și industrială a crescut gradual cu trecerea anilor, aceasta ducând și la creșterea numărului de angajați.

Asfel, dintr-un raport de activitate din anul **1937** aflăm că erau angajați 363 de muncitori și 59 de funcționari, având ca activități distribuția apei potabile, canalizarea, dar și salubritatea. Rețeaua de apă potabilă ajunsese la 134 de kilometri, rețeaua de apă industrială la 22 kilometri, iar sistemul de canalizare avea 95 de kilometri. În 7 mai **1938**, când a apărut Legea pentru organizarea exploatării comunale, s-au înființat, în Timișoara, trei regii publice comerciale, una dintre ele fiind ITAS – Întreprinderea pentru alimentarea cu apă, canalizare, hornărit și salubritate.

La izbucnirea războiului, Întreprinderea de apă și canal a avut mult de luptat, căci în afara dificultăților de început, materialele erau tot mai scumpe și mai greu de procurat, iar conducerea militară ridica pretenții tot mai mari, care au obligat întreprinderea să construiască mulți kilometri de canale noi. De asemenea, a fost necesară și săparea a numeroase canale subterane și a unor șanțuri de suprafață în Mehala, pentru devierea torentelor puternice de apă de ploaie din extravilan. Întreprinderea a depășit însă toate dificultățile, iar gestiunea nu a suferit pierderi. Deși 48 dintre angajați și muncitori au fost mobilizați pentru serviciul militar, s-a putut asigura racordarea la sistemul de alimentare cu apă a tuturor solicitanților.

Carol Telbisz - un edil vizionar

Carol Telbisz⁷ s-a remarcat prin inițiative generoase, în absolut toate domeniile vieții publice, astfel că, în timpul mandatului său, au avut loc schimbări revoluționare în Timișoara, în urbanism, cultură, educație și sport. A fost cel mai longeviv primar al Timișoarei, conducând timp de 29 de ani, între 1885-1914, administrația unui oraș care l-a fascinat și ambiționat în egală măsură. În 1892, Carol Telbisz a început defortificarea cetății Timișoarei, în urma căreia orașul s-a dezvoltat după un plan urbanistic modern. În timpul mandatului său, au înflorit bulevarde largi, au apărut cartiere noi, clădiri somptuoase cu arhitectură Secession, iar Timișoara a devenit asemenea metropolelor occidentale, meritându-și numele de „Mica Vienă”.

Carol Telbisz a susținut cu tărie modernizarea sistemului de utilități: canalizarea, alimentarea cu apă și electricitatea. În mandatul său, a fost îmbunătățit iluminatul stradal, s-au construit Uzina hidroelectrică și turbinele, tramvaiul tras de cai a fost înlocuit cu tramvaiul electric. Tot în această perioadă, s-a dezvoltat foarte mult și industria, prin apariția de fabrici noi: Fabrica de ciocolată Kandia, Fabrica de Lanțuri, Fabrica de pălării Paltim, Fabrica de trăsuri, Fabrica de Chibrituri, Fabrica de pantofi Turul, Filatura sau Fabrica de textile.

Stan Vidrighin i-a urmat la cârma urbei, fiind realmente impresionat de spiritul antreprenorial evident, de inteligența și talentul practic, atribute recunoscute pe plan internațional în cazul lui Carol Telbisz. Stan Vidrighin l-a avut drept model, țelul său declarat fiind acela de continuator al misiunii inovative majore pentru Timișoara. Țelul a fost atins, a confirmat-o istoria!

⁷ www.ro.wikipedia.org/wiki/Carol_Telbisz

Stan Vidrighin - primul primar român

În **1919**, inginerul Stan Vidrighin a fost ales primar al Timișoarei. El activase pentru înfăptuirea Unirii Transilvaniei și Banatului cu România, fiind ales deputat pentru Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, din 1 Decembrie **1918**, iar ulterior, membru al Marelui Consiliu Național. Ca edil, a trecut sub administrație proprie activitățile de apă-canalizare, gaz, electricitate și tramvaie, cu denumirea de „Regie Autonomă”, inițiativă care s-a dovedit a fi de succes, fiind ulterior adoptată și de alte orașe din țară.

Cunoștințele lui Stan Vidrighin în domeniul alimentărilor cu apă și canalizărilor, precum și calitățile lui manageriale au fost folosite și la București, unde a plecat, în **1923**, pentru a organiza și administra serviciile de apă din capitală. Ascensiunea profesională a lui Stan Vidrighin a continuat în capitală, unde, în **1929**, a fost numit director general al Poștelor și Telecomunicațiilor, și apoi, al Regiei Autonome a Căilor Ferate Române. În 1934 a fost cooptat în consiliul de administrație a societății Malaxa ca director, ocupând această funcție până în anul naționalizării fabricii.

Mai multe date despre cariera și viața lui Stan Vidrighin aflăm chiar din autobiografia trimisă, în **1943**, Institutului de Istorie Națională al Universității din Cluj, la solicitarea lui Ioachim Crăciun, însărcinat să realizeze un album cu toți delegații oficiali, votanți ai Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, și cu toți membrii Marelui Sfat Național aleși în acea zi sau cooptați ulterior (cum a fost cazul lui Stan Vidrighin). Lucrarea nu a putut fi terminată, nici publicată. Autobiografia a fost publicată abia în anul **2005**, de Mircea Vaida-Voevod și Gelu Neamțu în lucrarea „1 Decembrie 1918, Mărturii ale participanților” (Crăciun, I., 2008). Redăm, în cele ce urmează, întregul text al autobiografiei, respectând ortografia originală.

„M-am născut în Rășinari, județul Sibiu, la 28 ianuarie 1876. Liceul l-am făcut în Sibiu, diploma de inginer am obținut-o la Politehnica din Budapesta, în urmă am ascultat cursuri de specialitate la Politehnica din Viena. Practica de inginer am început-o la Viena, am continuat-o în cadrele Serviciului tehnic al orașului Sopron, ca în anul 1902 să fiu numit inginer al orașului Timișoara. În această calitate, am proiectat și am construit uzinele și instalațiile pentru alimentarea cu apă și canalizarea orașului; am organizat prima regie publică, pe care am condus-o de la punerea ei în funcțiune, până în anul 1928.

În zilele marilor prefaceri, în anii 1918 și 1919, m-am străduit și eu din răspuțeri ca regimul economic al teritoriilor de dincoace de munți să se înscrie cât mai în grabă în ritmul general al economiei noului stat al României mari. În acest sens am lucrat efectiv, la dispozițiunea Consiliului Dirigent, mai întâi la Sibiu, apoi la Cluj.

Între timp – în cursul anilor 1919 și 1922 – am fost în două rânduri Primar al orașului Timișoara. În această calitate am inițiat și am dus la bun sfârșit înființarea Școlii Politehnice din Timișoara; Școală care, împreună cu alte instituțiuni noi create aci – era chemată să întărească supremația elementului etnic românesc atât pe teren cultural cât și pe cel economic.

Invitat de primarul Dr. Costinescu, în anii 1922-1924, am pus la punct alimentarea cu apă a Capitalei București, organizând și aci exploatarea pe bază comercială prin înființarea societății U.C.B., societate pe care am condus-o până ce a trecut cu succes peste greutățile inerente începuturilor. În anii 1926-28 am mai servit interesele publice și ca Președinte al Camerei de Agricultură Timișoara; ca la finele anului 1928 – părăsind Uzinele comunale din Timișoara – să trec în mod definitiv la București, întâi ca director general al Poștelor, Telegrafelor și Telefoanelor, apoi – cu câteva luni în urmă – în calitate de director general al Căilor Ferate Române. În ambele calități m-am străduit să introduc ordine și spiritul muncii pururea neobosite; ridicând pretutindeni, în cercul meu de activitate, la valoare reală lozinca: „Cine nu lucră, nu mănâncă!”

În anul 1931 am părăsit Căile Ferate, fiind ales, în urmă, de comunele din Timiș-Torontal, de senator al lor. Ingineria și agricultura nu am părăsit-o, însă, niciodată. Am lucrat în anii aceștia, ca expert-inginer în Delta Dunării, în interesul Pescărilor Statului, iar în anii 1937-40 am pus în funcțiune Uzinele de armament din Cugir și Orăștie; am construit și am condus – în calitate de administrator delegat – Fabrica de tunuri „Astra” din Brașov. De la tristele evenimente din primăvara anului 1940 în urmă mă ocup numai cu agricultura. Aceasta ar fi autobiografia mea. De cumva am scris prea multe, Vă rog să alegeți ce credeți de bine. Primiți, Vă rog, încă o dată, mulțumirile mele și expresiunea stimei ce Vă păstrez.”

Ing. Vidrighin

De la ACOT, la Aquatim

De-a lungul timpului, compania care a fost responsabilă de asigurarea serviciilor de utilitate publică a purtat mai multe nume: ACOT, ITAS, IGOT, ICAS, GIGCL. Ca regie autonomă, Aquatim a apărut în anul **1991**, iar în prezent este o societate comercială având ca acționari instituții publice (Vlaicu, I., Hațegan, I., 2012). Indiferent de formele de organizare, toate aceste societăți au pus pe primul loc, în mod firesc, calitatea serviciilor oferite timișorenilor.

Principalele îmbunătățiri ale serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare realizate începând cu anii '90 au fost posibile pentru că Aquatim s-a orientat, la momentul potrivit, spre atragerea unor programe cu fonduri nerambursabile. Primul a fost Municipal Utilities Development Programme (MUDP), demarat în anul **1995**, în valoare de circa 12 milioane USD, din care 50% nerambursabili. În urma MUDP, Timișoara a fost, în anul **2002**, primul oraș din România contorizat integral pe branșamentele de apă. A urmat programul ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession), în valoare de 45 de milioane de Euro, din care peste 32 de milioane nerambursabili. Grație acestui program de investiții din fonduri europene, Timișoara are, din anul **2011**, o stație de epurare nouă, care respectă toate normele UE de mediu.

Pentru Proiectul „Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Timiș”, Aquatim SA a accesat 118,87 milioane de Euro. Contractul de Finanțare al Proiectului a fost semnat în data de 24 februarie 2011 și a fost încheiat în 2017⁸. Pentru a asigura cofinanțarea investițiilor, Aquatim a obținut, în anul **2012**, un împrumut de 15,5 milioane de Euro de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, împrumut acordat fără garanții bancare, bazat doar pe indicatorii financiari ai societății.

⁸ https://www.aquatim.ro/posmediu/wp-content/uploads/2013/03/Poveste-de-succes_Aquatim.pdf

Aquatim, operator regional al serviciilor de apă din județul Timiș

„Misiunea noastră constă în a asigura servicii de alimentare cu apă și de canalizare, de calitate, fără a prejudicia resursele naturale limitate, mediul înconjurător, sănătatea și securitatea oamenilor.”

Ilie Vlaicu, director general Aquatim

În prezent, societatea Aquatim asigură servicii de alimentare cu apă și de canalizare pe raza județului Timiș, iar aria de operare include peste 120 de localități. Pentru o organizare eficientă, activitatea din județ este coordonată prin sucursalele din orașele Buziaș, Deta, Făget, Jimbolia și Sănnicolau Mare. Din Timișoara sunt coordonate serviciile din localitățile rurale apropiate. Angajamentele asumate, pe termen lung, față de clienți vizează furnizarea serviciilor de apă și canalizare, în condiții de siguranță și confort. De aceea, compania de apă este preocupată continuu de exploatarea eficientă a sistemelor pe care le administrează, de implementarea unor soluții tehnice inovative și identificarea surselor de finanțare pentru proiecte mari de dezvoltare a infrastructurii de apă și canalizare.

Gradul de conectare la rețelele de alimentare cu apă potabilă și la cele de canalizare a crescut continuu în ultimii ani. Aceasta înseamnă, implicit, o creștere a nivelului de trai al cetățenilor din Timiș, dar și o creștere a companiei, o creștere rezultată din confruntarea oamenilor ce lucrează pentru Aquatim cu provocările zilnice ale muncii lor. Aquatim se pregătește continuu pentru viitor, iar una dintre dovezi este că își păstrează, de atâția ani, statutul de companie puternică, din punct de vedere tehnic și economic, lucru confirmat, an de an, de poziționarea firmei în „prima ligă” a clasamentului național al Camerei de Comerț și Industrie a României, precum și în cea a exercițiului de benchmarking pentru companiile de apă, realizat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Accesarea cu succes a fondurilor europene de-a lungul a 15 ani a adus, pe lângă materializarea proiectelor tehnice vizate și îmbunătățirea capacității instituționale, o disciplinare a firmei și a angajaților, disciplină cerută de indicatorii solicitați la aprobarea proiectelor și verificați continuu, pe parcursul derulării lor.

Aquatim se află deja la al patrulea mare proiect de investiții cu fonduri nerambursabile, început în **2019** - „Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Timiș, în perioada 2014-2020”, parte a Programului Operațional Infrastructură Mare (POIM). Obiectivul general al proiectului îl constituie dezvoltarea unor sisteme durabile de alimentare cu apă potabilă și de apă uzată, prin investiții pentru lucrări de infrastructură de mediu constând în construcția sau modernizarea captărilor din sursele de apă, stațiilor de tratare, conductelor de aducțiune, rezervoarelor de înmagazinare a apei, stațiilor de pompare a apei potabile și uzate, rețelelor de distribuție a apei și de canalizare, stațiilor de epurare, precum și dotarea stațiilor de tratare și epurare cu sisteme integrate SCADA, de monitorizare automată și control de la distanță a proceselor, la nivelul fiecărui centru zonal de operare.

Lucrările se vor desfășura în perioada **2020-2023**, iar beneficiare vor fi 44 de unități teritorial-administrative. În total, valoarea proiectului este de 180 milioane euro, din care 135,6 milioane euro fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană, 20,7 milioane de euro de la bugetul de stat, 3,2 de milioane de la bugetul local și 20,5 milioane de euro co-finanțare Aquatim.

În Timișoara, se vor reabilita 38 km de rețele de apă, 16 km de rețele de canalizare, la care se adaugă lungimea racordurilor aferente, se va moderniza stația de tratare a apei Bega și se va construi o linie de valorificare termică a nămolului provenit de la stațiile de epurare din zona de operare a proiectului. Suma alocată pentru investiții Timișoarei va fi de 51 milioane de euro.

Bibliografie

- *** Din istoricul stării de sănătate a Timișorii. Istoria primului spital civil din Timișoara. Arhiva Aquatim.
- Consiliul popular al județului Timiș, 1987. Monografia activităților de gospodărie comunală și locativă din județ. Manuscris dactilografiat. Arhiva Aquatim.
- Contractul de execuție a turnurilor de apă, arhiva Aquatim.
- Crăciun, I. (2008). 1 Decembrie 1918, Mărturii ale participanților. București. Editura Academiei Române, vol. 2 -, Documente la un sfert de veac de la Marea Unire, p. 297-298 (autobiografia nr. 268, însoțită de o poză a lui Stan Vidrighin).
- Jurnalul de construcție a canalizării Timișoara, (1910). Arhiva Aquatim.
- Jurnalul de construcție a Stației de epurare, (1912). Arhiva Aquatim.
- Olaru, M. (2006). A history of about 300 years of high waters and hydrotechnic constructions in banat (i). Review of historical geography and toponomastics, 1(1), 89-106
- Orban, I. (1899). Studie uber die Wasserversorgung und Kanalisierung der koenigl. Freistadt Temesvar, Temesvar.
- Raport de activitate 1937. Arhiva Aquatim.
- Tașcău, S., et. Al., 1988. Grupul întreprinderilor de gospodărie comunală și locativă Timiș, Timișoara.
- Vlaicu, I., Hațegan, I. (2012). Alimentarea cu apă a Timișoarei – Istorie, prezent și perspective, Timișoara, Editura Brumar.
- Wollmann, V., 2017. Patrimoniul preindustrial și industrial în România, vol. 1, 2017, Editura Honterus Sibiu/Hermannstadt.
- Zănescu, A., 1988. Alimentarea cu apă a Timișoarei. Grupul întreprinderilor de gospodărie comunală și locativă Timiș, Timișoara.
- Ziar „Temesvári Hirlap”, an VI, nr. 19 (1908), Timișoara, 24 ianuarie, p.1. Arhiva Aquatim.

Redactori:

Cristina Borca
Robert Șerban

Colaboratori:

Loredana Leordean
Crenguța Radosav
Crina Chirilă
Cosmin-Crăciun Cruciat

Traduceri din limba maghiară:

Marlen Negrescu
Atila Feher-Kollar
Andrei Pogany

Editor:

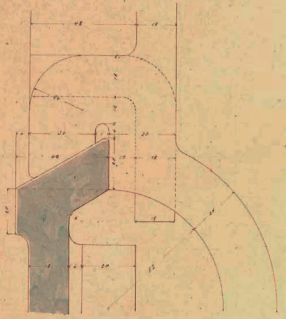
Aquatim SA
2019 Timișoara
www.aquatim.ro

Tipografia

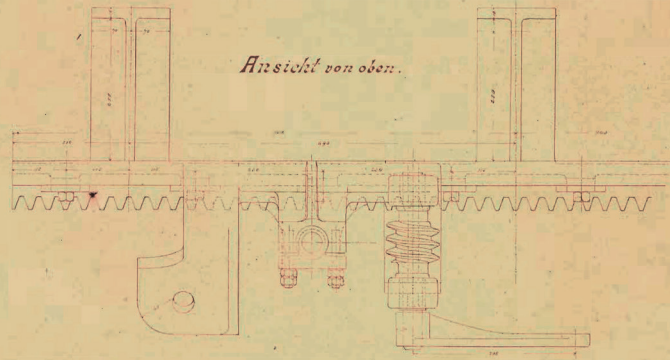
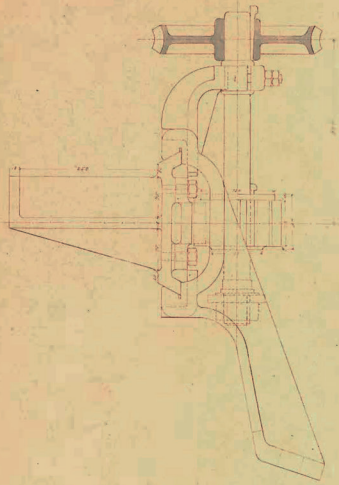
ART ESS

ISBN: 978-973-108-941-6

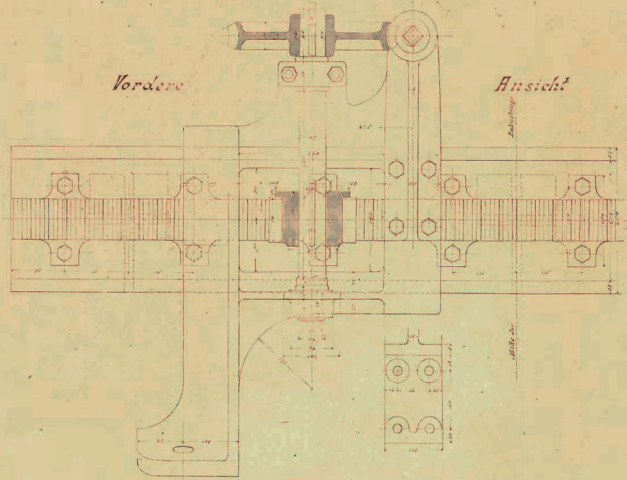
Detail zur Schlitzenführung
nat. Grösse.

Seitenansicht

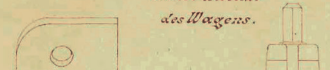
Ansicht von oben.

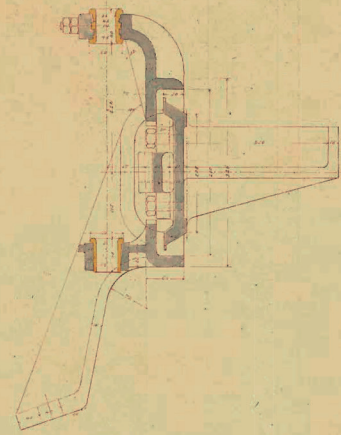
Vordere

Ansicht

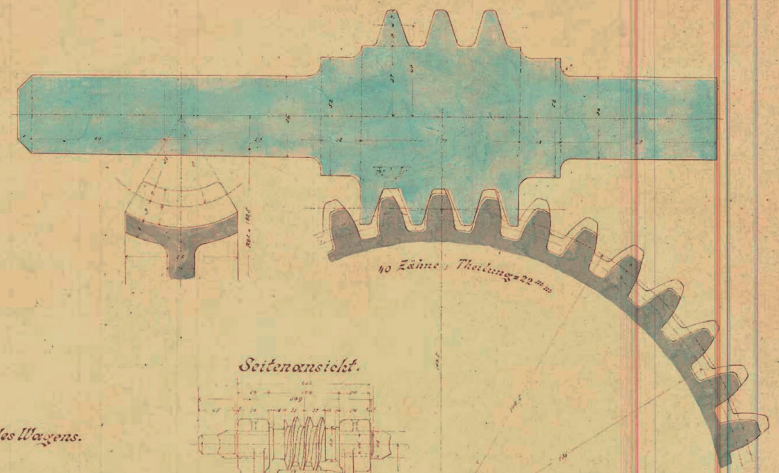
Untere Ansicht
des Wagens.

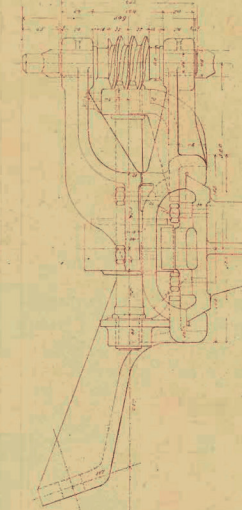
Schnitt durch die Mitte des Wagens.

Horizontalschnitt durch Schnecke und Zahnrad.
nat. Grösse.

Seitenansicht.

Ansicht.

Schnitt A-B.

Detail der Zahnstange und des Triebrades.

Ansicht
von Unten.